

Etableringsinsatser i MalmöLundregionen

Kartläggning av kommunernas etableringsinsatser för utomeuropeiska flyktingar och alternativt skyddsbehövande i alla åldrar, med eller utan permanent uppehållstillstånd, som vistats i landet upp till fem år

Kartläggningen har genomförts av Gull-Britt Persson, Höörs kommun och Rebecka Kjellsson, Svedala kommun. Med stöd från Niklas Larsson, Svedala kommun och Jan Lanzov-Nilsson Malmö stad. MalmöLundregionens koordinator, Mathias Nilsen, har sammanställt resultaten i denna rapport.

1. Fokus på etablering och integration

MalmöLundregionen är ett samarbete mellan kommunerna Burlöv, Eslöv, Höör, Kävlinge, Lomma, Lund, Malmö, Staffanstorps, Svedala, Trelleborg och Vellinge.

I MalmöLundregionens verksamhetsplan för 2016-2018 har fyra fokusfrågor tagits fram. En av dem fokuserar på etablering och integration enligt följande:

Samtidigt som dagens akuta flyktingsituation hanteras behöver det långsiktiga perspektivet beaktas. Gemensam analys av flyktingmottagandets konsekvenser på lång sikt stärker MalmöLundregionens kapacitet att klara utmaningar. En konsekvensanalys för MalmöLundregionen tas fram (2016), som berör frågor som t.ex. bostäder, skola, service, utbildning, sysselsättning. Därefter tar en gemensam handlingsplan vid för de särskilt avgörande utmaningar som pekas ut i konsekvensanalysen (2017-2018).

För att kunna genomföra konsekvensanalysen behövs en kartläggning. En sådan genomfördes under våren 2016 där samtliga kommuner har svarat på ett antal frågor. Det är resultatet av den insatsen som presenteras i den här rapporten.

2. Kartläggningen

12 april 2016 skickades ett frågeformulär till MalmöLundregionen kommuner. Samtliga kommuner besvarade frågorna. Sammanställningen som följer i detta avsnitt baseras på de inkomna svaren. Notera att kartläggningen genomfördes 12 april till 26 april. Det innebär att situationen kan ha förändrats sedan dess. Betrakta därmed sammanställningen som en nulägesbild från april 2016. Det ska även noteras att flera svar bör kompletteras om en fullständig kartläggning ska vara möjlig. Det kan innebära att relevant verksamhet, som finns och pågår, saknas i sammanställningen.

Den målgrupp som refereras till i frågorna är:

Utomeuropeiska flyktingar i alla åldrar, med eller utan permanent uppehållstillstånd, som vistats i landet upp till fem år

Följande avsnitt ingår i undersökningen:

- 2.1 Bostäder
- 2.2 Skola
- 2.3 SFI
- 2.4 Sysselsättning och näringsliv
- 2.5 Social sammanhållning och mötesarenor
- 2.6 Samhällsinformation
- 2.7 Samverkan med myndigheter
- 2.8 Hinder och framgångsfaktorer

2.1 BOSTÄDER

Hur ser tillgången till ordinära bostäder i form av hyresrätter, som målgruppen har möjligheter att efterfråga, ut i din kommun?

Tabell 1. Tillgången till ordinära bostäder för målgruppen

Svedala	Stor brist på bostäder, långa bostadsköer
Eslöv	Klarar behoven under 2016
Höör	Har svårigheter att klara behoven på grund av många ensamhushåll
Lomma	Inga lediga lägenheter
Kävlinge	Ägardirektiv, får visst antal lägenheter men svårt att klara hela 2016
Burlöv	Stor brist med flera års kö
Lund	Låg tillgång på lägenheter, det byggs mycket nytt men trycket är stort
Malmö	Stor brist på bostäder
Staffanstorps	Stor brist på lägenheter
Trelleborg	Ont om lediga bostäder i allmänhet, gör svårt för målgruppen
Vellinge	Akut situation att få fram bostäder

Vid en närmare granskning av svaren är det tydligt att det finns en betydande bostadsbrist, en brist som drabbar nyanlända extra hårt. Något som bland annat *Trelleborg* vittnar om. Kötiderna är långa i många kommuner. Endast i *Eslöv* och i viss mån i *Höör* bedöms det finnas tillräckligt med lägenheter för att klara behoven under 2016. Samtidigt indikerar *Höör* att de vill bygga fler permanenta bostäder för både nyanlända och ensamkommande barn. De kommunala bostadsbolagen är i de fall som de existerar, användbara redskap för kommunerna att hantera situationen.

Det noteras även att det finns ett framtida behov av lägenheter till de som idag är ensamkommande barn på HVB-hem. Samtidigt som det, åtminstone när enkäten besvarades i april 2016, behövdes utökad kapacitet av anpassade och lämpliga former av bostäder för HVB-hem för ensamkommande barn. *Malmö* konstaterar även att det finns ett behov av lokaler som kan användas för stödboende (enligt ny bestämmelse i socialtjänstlagen sedan 1 januari 2016).

Flera kommuner svarar även att det byggs nya hyresrätter, samt att ägardirektiv till kommunala bostadsbolag skrivs om. Men att det är svårt att svara upp i tillräckligt stor utsträckning för det stora ökade antalet nyanlända. I *Malmö* konstateras det även att det råder brist på hyresrätter som personer i vanliga inkomstlägen har råd att efterfråga. I flera svar lyser det igenom att det är en ny utmanande situation, vilken kommer att kräva nya, kreativa och flexibla modeller för boendelösningar.

När/om tillgången till ordinära bostäder inte motsvarar behovet hos målgruppen, vilka alternativa boendelösningar kan din kommun då erbjuda?

När frågan ställdes till kommunerna våren 2016 pågick en betydande aktivitet med att ordna boenden för nyanlända. En drivande faktor till den uppstegrade aktiviteten var

det då relativt nyantagna lagstiftningspaketet¹ som reglerar kommunernas skyldighet att tillhandahålla bostäder för nyanlända.

Som tabell 2 visar aviserade 6 av 11 kommuner att modullösningar undersöks. Även ombyggnationer i olika former, samt användande av hotell/vandrarhem/camping är vanliga lösningar. Endast två kommuner övervägde att köpa in fastigheter specifikt för ändamålet. Det finns en betydande spridning i åtgärder som finns, vilket bör innebära en betydande potential för kommunerna att ta del av varandras erfarenheter av olika alternativ. En sådan kunskapsbank bör ge värdefull input för det fortsatta arbetet. I sammanhanget bör även nämnas att situationen ändras mycket snabbt.

Tabell 2. Alternativa boendelösningar när tillgång till ordinära bostäder inte motsvarar behovet

Kommun	Moduler	Obyggnad hus/lokaler	Hotell/camping	Hyra privatpersoner	Hyra privatfastägare	Inköp fastighet	Kommunala hyreskontrakt
Burlöv			X				X
Eslöv		X	X				
Höör	X			X		X	
Kävlinge			X	X	X		
Lomma	X					X	
Lund	X	X		X			
Malmö	X		X		X		X
Staffanstorps							X
Svedala	X	X					
Trelleborg			X				X
Vellinge	X	X					

Med kommunala hyreskontrakt avses situationer där kommunen går in och garanterar hyran för de aktuella lägenheterna, i en eller annan form. Finns viss variation. Skillnaden mellan "hyra privatpersoner" och "hyra privat fastighetsägare" är att den förra kategorin avser bostäder där privatpersoner hyr ut delar eller hela sin bostad, den senare kategorin avser kommersiellt verksam fastighetsägare.

2.2 SKOLA

Hur har kommunen förberett och byggt upp arbetet för att kunna hantera skolsituationen för flyktingbarn, inklusive ensamkommande barn?

Kommunernas svar går i princip att dela in i tre olika kategorier. (1) aktiviteter som sker i det initiala skedet: mottagning och introduktion. (2) fördelning till kommunens olika skolor. (3) hur kommunerna jobbar med resurser (personal och lokaler) samt kompetensförsörjning- och utveckling.

¹ [Lag \(2016:38\) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning](#)
[Förordning \(2016:40\) om fördelning av anvisningar till kommuner \(länstal och kommunal\)](#)
[Förordning \(2016:39\) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning](#)

Viktigt att nämna i sammanhanget är den nya lagstiftning (ändring av skollagen) som gäller sedan 1 januari 2016. Enligt skollagen 3 kap § 12d ska en bedömning göras skyndsamt så att beslut om placering i årskurs eller undervisningsgrupp kan fattas inom 2 månader från att eleven har tagits emot inom skolväsendet. För att undervisningen ska kunna anpassas till en elevs förutsättningar och behov behöver skolan göra en pedagogisk kartläggning av elevens kunskaper. Skolverkets kartlägningsmaterial för bedömning av nyanlända elevers kunskaper steg 1 och 2 är från den 15 april 2016 obligatoriskt att använda.

Det initiala skedet

I *Malmö* är mottagningskolan Mosaik i huvudsak en skola för nyanlända elever i årskurs 7–9, men fungerar även som nav för nyanlända elever årskurs F-9. Arbetet med att möta de särskilda behov som finns inom gruppen nyanlända och ensamkommande ungdomar är ett identifierat utvecklingsområde. Ett pågående projekt, Hållbar social integrering och inkludering för nyanlända elever, har som syfte att nyanlända gymnasieelever snabbare ska få en meningsfull fritid och sammanhang i det svenska samhället. I samarbete med föreningslivet har möten skapats och aktiviteter initierats. Även i *Eslöv* finns en mottagningskola som först sedan april har ”hunnit ikapp” den snabba ökningen av elevantalet. I det första skedet anordnades istället skollikande verksamhet med hjälp av studieförbund. I *Höör* krävdes ett stort förarbete med att kartlägga vilka som har kommit till kommunen och vilka behov som fanns, innan en riktad verksamhet kunde sättas igång.

I *Svedala* sker introduktionen genom ”Välkomsten” som är första kontakten med förskola och skola för asylsökande och nyanlända barn och ungdomar. Här arbetar en samordnare, en skolsköterska och en kurator. Elevernas baskunskap från hemlandet kartläggs för att kunna starta på rätt nivå i förskola och grundskola. Hälsosamtal genomförs av alla grundskole- och gymnasieelever. Hälsokontroll av förskolebarn genomförs. Inom en till fyra veckor placeras eleven ut i grundskola eller gymnasieskola.

I *Lund* finns en liknande struktur som i Svedala. Här finns en gemensam ingång för alla skolbarn där skolan kartlägger kunskapsnivå och gör en hälsoundersökning. Där deltar även andra förvaltningar och erbjuder stöd. Även i *Burlöv* har en central mottagningsenhet för nyanlända elever i grundskolan startats. Enheten hanterar den kartläggning som ska göras enligt skollagen och beslutar om skolplacering inom 2 månader.

I *Vellinge* är målsättningen att asylsökande barn och ungdomar tas emot i skolan så snart det är lämpligt med hänsyn till elevens personliga förhållanden, senast en månad efter ankomsten. Modersmålsenheten ansvarar för inskrivningsmöte med mentor, lärare i svenska som andraspråk, modersmåls lärare, rektor samt skolsköterska. Inom två månader från mottagandet i skolväsendet ska en stegvis kartläggning av elevens kunskaper och förmågor initieras av rektor för en så lämplig årskursplacering som möjligt. I *Trelleborg* har bildningsförvaltningen en särskild projektgrupp som arbetar med att hantera skolsituationen för flyktingbarn, inklusive ensamkommande barn.

Fördelning mellan olika skolor och verksamheter

I *Höör* har det skett en aktiv fördelning på olika skolor för att öka integrationen. Det har krävt ett stort logistiskt arbete då boendena är placerade långt ifrån centralorten. De nyanländas begränsade möjligheter att själva transportera sig till skolan, samt boendenas och de gode människens varierande ansvarstagande för att transportera elever till skolan har medfört en ökande skolskjutsverksamhet.

Malmö beskriver i sitt svar hur ett kontinuerligt utvecklingsarbete bedrivs med syfte att skapa ett bättre mottagande av nyanlända elever, en jämnare fördelning på kommunens skolor samt bättre övergångar mellan förskola, grundskola och gymnasieskola. Detta har bl.a. resulterat i en ny modell för fördelning av nyanlända elever i syfte att minska segregationen mellan skolor. Efter inskrivningen påbörjar yngre elever sin skolgång på någon av Malmös skolor. Elever i årskurs 7-9 går i stället på Mosaikskolan under en period för att sedan slussas ut till skolor eller skrivs in på gymnasiet.

Även i *Kävlinge* tar kommunala grundskolor emot barn på samtliga enheter. En förberedelseklass finns på Olympiaskolan där skolpliktiga barn delvis får sin undervisning under de första 8 veckorna. Icke skolpliktiga barn tas emot på Lärcentrums språkintröduktion. I *Lund* har flera nya förberedelseklasser startat utspridda på många skolor.

I *Lomma* har kommunen valt att koncentrera skolgången för de nyanlända flyktingbarnen till två skolor. Dessa skolor genomför alla stegen i den nationella kartläggningen. Hitintills har alla elever sedan klassplacerats på dessa två skolor.

I *Burlöv* utarbetas rutiner för hur samverkan kring utplacering av elever från mottagningsenheten till respektive skola ska genomföras och hur mottagande skola ska kartlägga elevernas behov. Även för gymnasieelever sker samarbete med centrala mottagningsenheten. I *Vellinge* kan nyanlända tas emot i såväl kommunala som fristående verksamheter. Yngre elever skrivs in i grundskolan. Elever som är äldre än 16 år skrivs antingen in i Sundsgymnasiets Språkintröduktionsprogram, Vuxenutbildning eller SFI.

Resurser och kompetensförsörjning

I *Svedala* har resursenheten ansvar för modersmåls lärarna och arbetar aktivt för att få studiehandledare till eleverna. De beskriver svårigheter med att få ihop timmar då flera kommuner delar på personalen. Kompetensutveckling har en central roll och rektorerna har nyligen deltagit i studiecirkel om nyanländas lärande.

I *Höör* har skolan tillgång till språkstödjare (studiehandledare) som behärskar elevernas modersmål. Kompetensutvecklingsinsatser för lärarna och rektorerna genomförs av personal på central nivå. Elevhälsan har involverats mycket inledningsvis.

I *Burlöv* tillhör samtliga modersmåls lärare och studiehandledare i kommunen samma enhet och har mottagningsenhetens chef som sin närmaste chef. Då Burlöv inte har en egen gymnasieskola (gymnasieenheten med några introduktionsprogram ligger inom Komvuxenheten) har kommunen hyrt nya lokaler på Hvilans folkhögskola.

I *Malmö* bedrivs ett omfattande utvecklingsarbete. Nya riktlinjer för mottagandet av nyanlända elever tas fram. De innehåller principer och arbetsprocesser för skolornas arbete med mottagande, bedömning av kunskaper och förmågor, social inkludering, planering av undervisning, samverkan och uppföljning. Därutöver har en ny organisation för mottagande, kartläggning och test inför antagning till språkinstruktionen införts 2015. Dessutom har ett arbete med att ta fram en gemensam vägledningsplan från grundskolan och uppåt utifrån perspektivet livslång vägledning påbörjats. Syftet med planen är att erbjuda eleverna en röd tråd genom utbildningssystemet.

I *Staffanstorps* finns en pool med svenska som andraspråk-lärare varifrån resurserna fördelas. Personal har gått utbildningen Leda nyanländas lärande. En del skolor har ägnat studiedagar till att diskutera lokala rutiner för nyanlända inklusive kartläggningen. I de två skolor som *Lomma* har fördelat eleverna på finns lärare specialiserade på svenska som andraspråk och studiehandledare som talar elevernas modersmål.

Sammanfattande analys

Kommunerna som har svarat har en liknande struktur, med att en första kontakt sker och en kartläggning genomförs. Men variationer finns, bl.a. har *Malmö* och *Kävlinge* dedikerade mottagningskolor. Det finns även skillnader i kommunernas tidsmässiga ambitionsnivå med utslussningen: 1-4 veckor i *Svedala*, 2 månader i *Burlöv*.

I de flesta kommunerna har eleverna fördelats på många skolor. I vissa fall med ett uttalat integrerande syfte i andra fall beskrivs inte detta som en specifik orsak. *Lomma* särskiljer sig då de har gjort ett aktivt val att koncentrera skolgången till två skolor. Det ska även nämnas att det i flera kommuner har blivit en stor koncentration till ett fåtal skolor, trots ambitionen att åstadkomma en bättre spridning. I *Malmö* har en ny fördelningsmodell utarbetats för att stävja just detta.

Vad gäller resurser och kompetensförsörjning är det tydligt att en mobilisering genomförs i flera kommuner. Både vad gäller utbildningsinsatser och verksamhetsutveckling. Det förefaller finnas god försörjning av stödpersonal som talar elevernas modersmål.

2.3 SFI

Hur har kommunen förberett och byggt upp arbetet för att kunna hantera utbildningssituationen avseende SFI?

Tabell 3. Organisering av kommunernas SFI-verksamhet

Har egen SFI-verksamhet	Köper in tjänst från andra kommuner
Burlöv	Höör
Eslöv	Lomma
Kävlinge	Staffanstorps
Lund	
Malmö	
Svedala	
Trelleborg	
Vellinge	

I flera av de kommuner som bedriver SFI i egen regi beskrivs situationen som under kontroll. I *Svedala* ansvarar gymnasieskolan för studie- och yrkesvägledning samt utbildning för individer i etableringsprocessen och individer som invandrat av annan anledning. Väntetiden är max två veckor. *Kävlinge* bedriver SFI-undervisning i egen regi och har en flexibel organisation som anpassas efter elevernas behov och utbildningsbakgrund. För närvarande är det inga kötider. SFI i *Trelleborg* beställs av arbetsmarknadsförvaltningen och utförs av bildningsförvaltningen. SFI jobbar med löpande intag, det finns ingen kö och inga skollov. SFI har hittills trots fler studerande inte haft några problem att ta emot dessa. De är medvetna om det ökande antalet nyanlända. Tät samverkan underlättar detta arbete.

Några av kommunerna signalerar att förberedelser sker inför ett ökat tryck. I *Lund* förbereds det för nya klasser och kunskapshöjande åtgärder görs hos en bredare del av lärarkåren. Fler lärare anställs och flexibla undervisningsmetoder utvecklas för att använda lokalerna optimalt. *Eslöv* beskriver att behovet inte är så stort ännu, men att förberedelser sker. I *Burlöv* har Komvux en omfattande SFI verksamheten sedan tidigare. De räknar med att behovet växer de närmaste åren. Det är ytterligare ett skäl till att det är nödvändigt för dem att flytta gymnasieenheten till andra lokaler.

I *Malmö* är behovet av SFI stort och en viss volymökning, framför allt inom ramen för egenregin, görs under 2016 för att kunna hantera det utökade behovet framöver. Från och med januari 2016 upphörde SFI som egen skolform och ingår numera i Komvux. Redan under 2015 påbörjades ett utökat utvecklingsarbete kring SFI på grund av den ökade flyktingtillströmningen.

I *Vellinge* erbjuder kommunen SFI under hela året. De nyanlända som omfattas av lagen om etableringsinsatser ska kunna påbörja utbildningen inom en månad från det att de har anmält sig till utbildning i svenska för invandrare hos kommunen. Vellinge anger inte några specifika förberedelser inför ökat tryck.

Höör planerar att eventuellt bedriva SFI i egen regi. För närvarande köps utbildningen av en annan kommun, som med stor sannolikhet inte kommer att ha möjlighet att ta emot så många studerande i sina verksamheter. Det som framförallt behövs för detta är utbildade lärare och lokaler. Rektor och organisation i övrigt finns i den ordinarie komvux-verksamheten. *Lomma* har informerat de tre kommuner dit de skickar SFI-elever om att Lomma kommer att få ett ökat behov av SFI-utbildning den kommande tiden. Detta har de lyssnat på och förberett så att det i alla fall inte ännu är några problem att få plats till de sökande.

Sammanfattande analys

Av MalmöLundregionens elva kommuner bedriver åtta SFI i egen regi, tre köper utbildningen av annan kommun. De kommuner som köper utbildningen har förberett sig inför fler elever. Bland de som bedriver SFI i egen regi är förberedelserna inför elevantalsökningen varierande, i regel är uppfattningen att situationen är under kontroll.

2.4 Sysselsättning och näringsliv

Hur ser kommunens insatser ut för att målgruppen ska närma sig arbete och kontakten med näringslivet?

Vellinge kommun har anställt en etableringscoach, vars uppdrag är att utveckla de nyanländas personliga resurser och främja deras möjligheter till ett självständigt liv. I tjänsten ingår att praktiskt stödja, vägleda och motivera de nyanlända till integration och etablering i det svenska samhället. Genom att skapa goda relationer med näringslivet och föreningslivet på orten ska etableringscoachen arbeta för att vara ett stödjande komplement till Arbetsförmedlingen (AF) för de nyanlända i deras etableringsprocess in på arbetsmarknaden. När en nyanländ anländer leds introduktionsarbetet av etableringscoachen. Introduktionsarbetet kallas Ankomsten. Därtill har ett Advisory board startat i kommunens regi, varmed ett nära samarbete mellan kommun och näringsliv ska leda till snabbare etablering av nyanlända och arbetslösa ungdomar. Även i *Staffanstorp* arbetas det aktivt med att engagera det lokala näringslivet - i samverkan med AF och kommunala verksamheter.

Arbetsmarknadsförvaltningen i *Trelleborg* ansvarar för etablering av nyanlända. Alla som söker försörjningsstöd (vilket alla nyanlända gör inledningsvis) träffar en arbetsmarknadssekreterare inom en arbetsdag och får en arbetsmarknadsplanering. Därefter påbörjas SFI och det sker en löpande samverkan mellan AF, bildningsförvaltning och arbetsmarknadsförvaltning. Det finns en arbetsplatsförlagd SFI där deltagare inom etableringen parallellt studerar SFI, praktiserar och deltar i yrkessvenska och arbetsmarknadskunskap. Knappt en tredjedel av alla inom etableringen har kompletterande försörjningsstöd och dessa har en arbetsmarknadsplanering där arbetsmarknadsförvaltningen kompletterar AFs planering med insatser. Synsättet på de nyanlända är avgörande och *Trelleborg* utgår ifrån att de nyanlända vill och kan arbeta och försörja sig själv och de får god stöttning på vägen dit genom samma upparbetade processer som alla andra arbetslösa trelleborgare får del av.

I *Svedala* samarbetar kommunen med AF gällande etableringen på arbetsmarknaden. I mars 2016 skedde en omorganisering i kommunen och en ny enhet bildades – Arbete och integration. Här arbetar två flyktingsamordnare, två arbetsmarknadssamordnare samt två socialsekreterare som arbetar med ekonomiskt bistånd.

I *Höör* finns en verksamhet som heter Drivhuset. Där arbetar två personer från kommunen tillsammans med AF för att kunna hjälpa och stötta de som är nyanlända, personer som står utanför samhället och ungdomar som är undersysselsatta i någon form av praktik, studier eller arbete. Arbetet syftar till att främja ett närmande till arbete och näringsliv. Drivhusets personal arbetar även med att bygga goda kontakter i kommunen för att underlätta för dessa grupper att komma ut i samhället.

I *Lomma* har studie- och yrkesvägledare från Lärocenter regelbundna möten med AF:s etableringshandläggare och Kävlinge kommun för att förbereda den aktuella målgruppens inträde på arbetsmarknaden. Mentorsprogrammet som nyligen startat i samar-

bete med *Kävlinge* syftar till att få ut bland annat denna målgrupp i praktik och i förlängningen arbete. Finsamprojektet Mentorsnätverket, där chefer på företag i kommunen är mentorer för bland annat nyanlända, syftar till att förbättra målgruppens integration i allmänhet och även i avseendet att närma sig arbete och näringsliv. Samarbete sker mellan Lärocenter och socialförvaltningen i individuella fall. *Kävlinge* arbetar även aktivt med språkpraktikplatser och att alla inom SFI/SAS får erbjudande om hjälp med jobsökning och CV-skrivning.

I *Lund* sker samarbete mellan SFI och AF och samtal pågår mellan kommun och AF om hur kommunens arbetsplatser mer medvetet kan anställa nyanlända. Kommunen medverkar även i *Commitment Skåne*, AF:s initiativ inom praktik och yrkeskompetensbedömning, för nyanlända med uppehållstillstånd. Kommunens arbetsgivarutskott har gett ett uppdrag till tjänstemännen att ta fram förslag till avtal med Migrationsverket om praktikplatser för asylsökande i kommunens verksamheter. Det påminner om *Eslövs* översyn av hur de kan integrera arbetet med näringslivet och anordnandet av jobb/praktikplatser inom kommunen.

I *Burlöv* finns i nuläget inga särskilda åtgärder för målgruppen. Under tre år fram till årsskiftet 2015 hade socialförvaltningens arbetsmarknadsenhet ett projekt för flyktingar och som inte kommit igång i arbete och egen försörjning. Projektet ledde till att ca 25 % fick anställning och egen försörjning. Verksamheten blev inte permanent inför 2016, varmed verksamheten har upphört. Den ordinarie SFI-verksamheten har sedan tidigare rutiner för praktik inom ramen för SFI-kurserna. Kommunen har också fått särskilda medel för ett treårigt EU-projekt (PEAK), som är ett samarbete mellan kommunens arbetsmarknadsavdelning Komvux och AF.

Malmö svarar att efter den tvååriga etableringsperiodens (som AF ansvarar för) avslut övergår många till jobb- och utvecklingsgarantin inom AF. Övriga som inte hittat vägar till självförsörjning hänvisas till försörjningsstöd inom individ-och familjeomsorgen. I och med detta kan den enskilde skrivas in och delta i samtliga kommunala arbetsmarknadsinsatser på Jobb Malmö. Men redan under tiden i etableringen finns möjligheten att parallellt delta i språkcaféer samt i en del arbetsmarknadsinsatser som drivs av Jobb Malmö, exempelvis vägledningsinsatser, söka-jobb insatser, arbetsmarknadsinformation samt enklare datautbildningar. Studie- och yrkesvägledningen på Malmö stads vägledningscentrum är också öppen för alla i målgruppen.

Utöver andra lokala överenskommelser om samverkan har Malmö stad och AF påbörjat ett gemensamt utvecklingsarbete med fokus på att stärka och förbättra processen kring nyanlända vuxnas etablering. Malmö stad och AF har också ingått en lokal överenskommelse vars syfte är att sänka ungdomsarbetslösheten i Malmö. Malmö ser även positivt på och stödjer via rådgivning etablerandet av sociala företag. Vad gäller kombination av utbildning och arbetsmarknadsinsatser erbjuds följande i Malmö:

- kombination av SFI, arbetsmarknadsvägledning och praktik.
- kombination av SFI och yrkesutbildning, så kallad Yrkes-SFI.
- Talangprogram: som ovan men med mindre omfattande utbildningsdel. Rekrytering sker gemensamt med branscherna, t.ex. hotell & restaurang samt handel.

Sammanfattande analys

Det är tydligt att samverkan premieras av samtliga kommuner. Framför allt med AF och lokalt näringsliv. Samverkan med det lokala näringslivet är extra framträdande i Vellinge och Staffanstorps. I Malmö finns omfattande åtgärder på plats och genom Jobb Malmö involveras näringslivet, liksom via det talangprogram som drivs. I Trelleborg finns en väl utarbetad och effektiv process, i sitt svar betonar även Trelleborg att synsättet på de nyanlända är avgörande – att utgå från att de nyanlända vill och kan arbeta och försörja sig själva. Det är även tydligt att flera kommuner har omorganiserat och/eller utökat sin verksamhet som handlar om att bättre koppla samman näringslivet med insatser för nyanlända.

2.5 Social sammanhållning och mötesarenor

Finns det uttalade samverkansformer i kommunen med föreningar och idéburna organisationer som syftar till att stärka sociala värden för målgruppen? Vilka former av samverkan och hur fungerar de?

I *Svedala* har ett aktivt civilsamhälle men det finns ingen uttalad samverkansform i dagsläget när det gäller integrationsfrågan. Kommunen har nyligen tillsatt en integrationskoordinator som bland annat har ansvar för att samordna frivilliginnsatser i kommunen och utveckla arbetet, exempelvis genom en konkret integrationsplan.

I *Eslöv* finns mycket kontakter med idéburen sektor och olika samarbeten pågår. Idrottsrörelsen är engagerad och samarbete med studieförbund kring skolliknade aktiviteter har genomförts.

I *Höör* träffar integrationskoordinatören frivilligorganisationer regelbundet för att organisera och inhämta information. Även personal från Asylboenden deltar. Organisationerna fyller en stor funktion i Höör. Tillsammans med kommunens verksamhet ger de bättre möjligheter för asylsökande, nyanlända och ensamkommande barn att integreras. Idrottsföreningar har fått pengar från Skånes Idrottsförbund och har startat grupper med ungdomar som bor i Höörs kommun. Det finns även ett stort engagemang bland Höörborna med vänfamiljer. Det finns en väl fungerande samverkan mellan HVB-hem och kommunens föreningar samt idéburna organisationer. Samverkan har inte formaliserats genom avtal då boenden vill att samverkan växer fram och utvecklas på ett naturligt sätt.

I *Lomma* finns inga uttalade samverkansformer. Däremot har kommunen bjudit in och träffar föreningar regelbundet för att stödja dem i deras integrationsarbete.

I *Kävlinge* har "Integration i förening" startat i projektform, finansierat av länsstyrelsen, och numera implementerat. Projektet innebär att alla informeras om det lokala föreningslivet. Det arrangerar även fritidsmässor på Lärcentrum dit föreningar kommer och presenterar sig och öppnar upp för nya medlemmar.

I *Lund* pågår ett intensivt arbete med en kartläggning för att få en överblick av arbetet med och behovet hos nyanlända. Ett stort antal föreningar finns som arbetar intensivt med målgruppen. Idéburet Offentligt Partnerskap bedrivs.

I *Burlöv* har utbildnings- och kulturförvaltningen också ansvar för föreningsstöd och samverkan med föreningar. Flera möten har hållits med alla inbjudna föreningar. En rad föreningar har haft särskilda öppet hus och "prova-på-aktiviteter" med de ensamkommande flyktingbarnen på deras boenden. Flera föreningar har startat särskilda verksamheter för de nyanlända. Det har ännu inte den omfattning som kommunen önskar men det börjar hända en hel del. Röda korset och rädda barnen bedriver läxläsningstöd och språkhjälp på alla boenden i kommunen.

Malmö stödjer föreningar och organisationer inom civilsamhället genom föreningsbidrag och projektbidrag. Malmö stad håller även på att ta fram en egen överenskommelse med idéburen sektor med arbetsnamnet Samverkan Idéburna Malmö. Överenskommelser om Idéburet Offentligt Partnerskap finns idag mellan Malmö stad och en handfull idéburna organisationer. Inom staden finns formell och informell samverkan med ett flertal organisationer, Röda Korset, Kvinnorättsförbundet, Yallatrappan (ABF) och folkhögskolor som bedriver SFI-undervisning för att nämna några. Samverkan sker på olika sätt, allt från konkreta situationer när behov uppstår till olika typer av nätverk.

Även i *Staffanstorp* sker samverkan med idéburna organisationer. Samverkan med fler föreningar och idéburna organisationer kommer det att arbetas vidare med.

I *Vellinge* för kommunen en dialog med föreningslivet kring olika åtgärder som bidrar till att nyanlända integreras i föreningsverksamhet. Detta har lett till att ensamkommande barn och nyanlända i dagsläget får information om, och erbjuds del i föreningsverksamhet, t ex idrottsträning för ungdomar, introduktion i Vellinge kommuns fritidsgrårdar, möjlighet att lära sig simma och liknande insatser. Denna uppsökande verksamhet kommer att upprätthållas och utökas i takt med att fler nyanlända kommer till kommunen. I samband med föreningsmöten möter Fritidsenheten och Skånes idrottsförbund gemensamt kommunens olika föreningar. Härigenom informeras idrottsföreningar om möjlighet att söka bidrag i syfte att genomföra olika integrationsaktiviteter. Föreningar söker bidrag enligt gällande regelverk.

I *Trelleborg* finns en lokal överenskommelse med föreningslivet. Inom ramen för Kraftsamling Trelleborg och Trelleborgs FFs satsning *En kraft i samhället* erbjuds bland annat spontan idrott och möjlighet att delta som matchvärdar. 56 % av ensamkommande unga på etableringsboende är föreningsaktiva. Trelleborgs kommun driver, tillsammans med bland annat ABF och studieförbundet vuxenskolan företablering för de som bor på anläggningsboende i kommunen. Inom ramen för detta erbjuds såväl studier i svenska som deltagande i föreningsaktiviteter.

Har kommunen verksamheter som skapar integrationsvärden, som exempelvis språkcaféer, mötesarenor för föräldralediga eller dylik verksamheter? Vilka verksamheter och hur fungerar de?

I *Svedala* drivs projektet Unga möter Unga där fem ensamkommande ungdomar möter fem etablerade ungdomar under en längre tid. Gruppen tillkom då det var en stor efterfrågan bland etablerade ungdomar att engagera sig. Projektet har blivit uppmärksammat av SKL som ett gott och lyckat exempel på integrationsarbete för och med unga. Klågerups Skol IF har ett pågående projekt tillsammans med Migrationsverkets boende vid Yddingen där aktiviteter sker tillsammans med barnen från boendet, både på själva boendet som i Klågerup. Även Nattvandrarerna i Klågerup har aktiviteter för barnen på det boendet. I samarbete mellan ABF och Svedala bibliotek erbjuds språkcafé varannan vecka under terminerna dit alla är välkomna att träna språket. Biblioteket gör även föreläsningar och utställningar som belyser integration.

I *Eslöv* finns bland annat språkkaféer och aktiviteter inom föreningslivet. Så ser det även ut i *Trelleborg* där det finns flera olika språkkaféer. De anordnas bl.a. av studieförbund och kyrkan. Några av dessa är specifikt för föräldrar där de kan ta med sig sina barn. Kommunen anordnar inte själv språkkaféer men flertalet av dem bedrivs i kommunens lokaler exempelvis på biblioteket.

*Höör*s samarbete med frivillorganisationerna har resulterat ibland annat språkkafé på biblioteket. Det kommer även att erbjudas sommaraktiviteter för alla Höör's barn och ungdomar. Skolan har även kunnat erbjuda lovskola under sportlov, påsklov och sommarlov. Det finns även viktiga mötesplatser inom kommunen som drivs av frivilliga organisationer med visst stöd från kommunen.

Språkkaféer, evenemang, studiecirklar, nattidrott och spontanidrott är exempel på verksamheter som *Lomma* kommun arrangerar eller stödjer. I *Staffanstorps* finns språkkafé i samverkan med idéburna organisationer.

I *Kävlinge* finns sedan flera år tillbaka ett Språkkafé på biblioteket varannan vecka. Frivilliga krafter kommer och samtalar på svenska med eleverna. Sedan augusti 2015 erbjuder Kävlings kommun även SFI för föräldralediga två gånger i veckan, i bibliotekets lokaler. Lektionerna är välbesökta och mycket uppskattade.

I *Lund* sker verksamheten via ideella organisationer, ofta i kommunens lokaler exempelvis i biblioteken.

I *Burlöv* finns samtalsgrupper på biblioteket där frivilliga kan träffa nyanlända och utbyta erfarenheter. Föräldracentralen med öppna förskolan är också en plats där många nyanlända föräldrar möts och får kontakt med andra föräldrar och en mer avslappad kontakt med BVC, kurator från Socialförvaltningen och vårdcentralen.

I *Malmö* finns språkkaféer som drivs i samarbete mellan Jobb Malmö, Malmö stads arbetsmarknadsverksamhet, och Komvux i Malmö. Integration, inspiration och information är ledorden och många deltagare besöker kaféerna för att öva på sin svenska, knyta nya kontakter och få mer information om det svenska samhället. Alla är välkomna, från dem som inte kan någon svenska alls till dem som är färdiga med SFI och annan utbildning. SFI-undervisning finns för föräldralediga kvinnor och män samt de

ras barn. Syftet är att tillgodose behovet av mötesplatser för sociala kontakter samt ge möjlighet till språkutveckling. Rekryteringen av deltagare ska ske bland SFI-elever som gör avbrott för föräldraledighet samt genom informationsinsatser via Invandrarservice, Vägledningscentrum, mödravårdscentraler, medborgarkontor med flera.

I *Vellinge* arbetar Folkbiblioteken och Kulturskolan med att hitta lämpliga satsningar som attraherar nyanlända, t ex språkcafé, inköp av mångspråklitteratur och för gruppen övrig relevant media. Folkbiblioteken fungerar även som mötesplats. Kulturskolan kommer, i samarbete med en ideell organisation, att erbjuda ett kursutbud inom musik. Ungdomsrådet kommer vid sina planerade arrangemang för unga, att aktivt bjuda in ensamkommande nyanlända, för att på så sätt bidra till integrationsprocessen.

Sammanfattande analys

Det är många kommuner som bedriver en utvecklad samverkan med föreningslivet. Det framstår vara särskilt utvecklat i kommuner som Eslöv, Höör, Burlöv, Trelleborg och till betydande del även i Vellinge och Malmö. Huruvida skillnaderna mellan olika kommuner beror på enkätsvarens detaljeringsgrad, eller faktiska omständigheter är svårt att bedöma. Men även om skillnaderna förefaller vara stora involverar samtliga kommuner föreningslivet på ett eller annat sätt. Det framgår även att aktörer som Länsstyrelsen och Skånes idrottsförbund, på olika sätt bidrar till en utvecklad samverkan mellan kommun och civil sektor.

När det gäller verksamheter som skapar integrationsvärden finns det många goda exempel från MalmöLundregionens kommuner. Språkcafé lyfts fram av nästan samtliga respondenter, och från Svedala omnämns flera framgångsrika projekt. En analys ger vid handen att det både finns en spridning i olika sorters aktiviteter, samt ett basutbud som flera kommuner tillhandahåller (språkcafé, idrottsrelaterad verksamhet etc.). Här finns det uppenbar nytta för kommunerna att dela med sig av erfarenheter.

2.6 Samhällsinformation

Vilka insatser i form av samhällsinformation till målgruppen, utöver vad som ingår i etableringen, tillhandahålls av din kommun?

Både i *Svedala* och *Eslöv* finns en funktion med en öppen mottagning där nyanlända kan ställa frågor kring myndigheter, praktiska frågor om bostad, ekonomi, sjukvård.

I *Höör* har en familjepedagog anställts, som ska finnas med vid första samtalet med en nyanländ som är anvisad till kommunen. Familjepedagogen kommer kontinuerligt träffa de nyanlända och informera om samhällsfrågor och annat som behövs för att komma in i samhället. Sedan februari 2016 har boenden för de ensamkommande börjat arbeta med "Hitta Rätt-materialet" för att lära ungdomarna om livet i Sverige. Detta material är ett grundläggande, tematiskt upplagt material som vänder sig till unga som kommit ensamma till Sverige. Många andra aktiviteter pågår som ger ungdomarna möjlighet att lära sig om livet i Sverige.

Lomma har bara etableringen för de vuxna, men när det gäller de ensamkommande barnen som bor i kommunen finns temagrupper, snacka loss (allt möjligt om känslor/livet), jämställdhet, sexualitet.

Kävlinge erbjuder samhällsorientering i samverkan med 7 kommuner. Övrig samhällsinformation görs i den dagliga kontakten med elever/deltagare.

I *Lund* hålls samhällsinformation till barn/ungdomar och föräldrar på skolans välkomst-tillfälle. En ansökan om medel är på gång för att ge stöd till föreningen Rådsum. En viss form av samhällsinformation ges i samband med att den nyanlände får en ny bostad. Gruppen får också information av försäkringskassan och skatteverket via kommunen.

I *Malmö* ska kommunen se till att de nyanlända får 60 timmars Samhällsorientering. Invandrarservice i Malmö stad anordnar de första 20 timmarna. Förra året gick ca 1 000 personer Samhällsorientering via Invandrarservice. Resterande 40 timmar anordnas av samhälls- och hälsokommunikatörerna vid länsstyrelsen. Även via Malmö stads hemsida finns samhällsinformation tillgänglig, bland annat i form av skriften "Ny i Sverige" som är på 18 språk. På medborgarkontor och bibliotek finns publika datorer tillgängliga för att söka information. *Burlöv* erhåller samhällsinformation via tjänsteköp av Malmö stad.

För *Trelleborgs* räkning är den samhällsorientering som ska ske enligt lagstiftning samordnad av Malmö. Därutöver ges arbetsmarknadskunskap till de som är inskrivna i arbetsmarknadsförvaltningens verksamhet antingen för service eller för att de uppbär försörjningsstöd. För unga på etableringsboende finns särskilt framtagen samhällsinformation som ges strukturerat under orienteringsfasen.

I *Staffanstorps* finns praktiskt inriktad samhällsinformation i samband med mottagandet. När en nyanländ kommer till *Vellinge* leds introduktionsarbetet av etableringscoachen (se avsnitt 2.4). Det innefattar även samhällsinformation.

Sammanfattande analys

Samtliga kommuner erbjuder samhällsorientering i en eller annan form. Det finns en organisation kring samhällsorientering som samordnas av Länsstyrelsen, därmed är det en service som är relativt homogen. De skillnader som kan utrönas utifrån svaren visar att vissa kommuner går ett steg längre med sina insatser. Samtidigt är skillnaderna mellan kommunerna svårbedömd då vissa enkätsvar är mer uttömmande och detaljerade. Oavsett bör t.ex. den verksamhet som Höör har påbörjat med familjepedagog rimligen vara en intressant ansats för de kommuner som saknar en liknande verksamhet. Liksom att den information som Malmö kan tillhandahålla på 18 olika språk bör vara till nytta i de kommuner som saknar volymen från olika språkgrupper.

2.7 Samverkan med myndigheter

Hur sker samverkan inom integrationsområdet med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket och Region Skåne?

I tabellen nedan redovisas endast de kommuner vars svar har varit tillräckligt omfattande. Flera kommuner har gett en mer svepande överblick över situationen, bland annat *Eslöv*, samt *Lomma* som svarar att: *samverkan sker på individnivå, förutom den normala regionala samverkan som inte särskilt hanterat integrationsområdet. Ett Finsam-projekt är beviljat, som Lomma kommun initierat, där de tillsammans med Kävlinge, AF och Region Skåne ska arbeta för att deras nyanlända ska komma i arbete.*

Dessutom beskriver flera kommuner att samverkan finns, men går inte in i detaljer kring hur den fungerar, och vilka eventuella brister som finns.

Tabell 4. Samverkan med myndigheter – exempel från fyra kommuner i MalmöLundregionen

Kommun	Arbetsförmedlingen	Försäkringskassan	Migrationsverket	Region Skåne
Höör	Samarbete byggs upp för att lägga upp etableringsrutinerna för de nyanlända	Fungerar inte, får inte fram kontaktperson	Nära samarbete med de som regelbundet besöker asylboende. Svårare med kontakter högre upp i hierarki.	Samverkan saknas
Kävlinge	Regelbunden samverkan, månadsmöten mellan alla handläggare + SFI.	Kontakter kring ersättningar och bidragssystem, i övrigt ingen strukturerad samverkan.	Regelbundna kontakter med migrationsverket kring boendefrågor och annat.	Samverkan sker med Vårdcentralerna i kommunen gällande läkarundersökningar för nyanlända familjer.
Lund	God och sker på olika nivåer	Samverkan utifrån individuella ärenden. Ingen strategisk samverkan.	Samverkan med Migrationsverket om asylsökande i kommunen ska utvecklas	Samverkan fungerar inom vissa områden, inte alla. Samverkan påbörjad med vårdcentraler och barnsjukvård. Samverkan psykiatri behöver utvecklas.
Svedala	Samverkansmöten 1ggr/månad Finsamprojektet JobbiFokus	Deltog tidigare i samverkan. Finsamprojektet JobbiFokus	Skriven överenskommelse ensamkommande. Samverkan vidmottagande skola	Deltog tidigare i samverkan, inte längre Finsam-projektet JobbiFokus
Trelleborg	Upparbetat och väl fungerande (LÖK, etableringskontor, gemensamt projekt)	Samordningsförbund	Samverkan organiserad sysselsättning genom projektet "Företablering" för anläggningsboende i Trelleborg	Samordningsförbund

En samlad bedömning är att samarbetet med Arbetsförmedling och Migrationsverket fungerar bra. Etableringsarbetet är under uppbyggnad i flera kommuner och upplevs positivt. Samarbetet fungerar sämre med Försäkringskassan och Region Skåne. Förbättringsåtgärder behövs i samarbetet bl.a. med barn- och ungdomspsykiatri där kontakterna inte alltid fungerar så bra och Försäkringskassan är svår att få kontakt med kring ärenden.

2.8 Hinder och framgångsfaktorer

Vilka hinder respektive framgångsfaktorer finns för samverkan?

Tabell 5 visar den relativt stora spridningen som finns i frågan. Det handlar om samarbete med myndigheter och organisationer, men även samarbete och nytänk inom den egna kommunen. Och en samsyn i frågan, då många olika aktörer involveras. Dessutom påtalas vikten av mer kommunalt inflytande i etableringsfasen.

Tabell 5. Hinder och framgångsfaktorer för samverkan

Kommun	Framgångsfaktorer	Hinder
Lund	Samla ihop berörda inom ett område och lita på att behovet finns hos båda parter.	Få personer ska hantera samverkan inom flera områden. Alla delar kan inte utvecklas samtidigt.
Eslöv	Att kunna tänka nytt	Behövs nytt tänk, nya metoder
Höör	Samarbete på alla nivåer och ha samma grundsyn	Behövs samsyn kring vad är en bra integration. Inte hjälpa så det stjälper
Kävlinge	Etablera bra vardagliga relationer med handläggarna på de myndigheter vi samverkar med.	Kommunen involveras inte tillräckligt i etableringsfasen. AF och kommun borde ha ett gemensamt ansvar med ekonomin fördelad därefter
Svedala	Samordningsförbunden	Tidsbrist
Malmö	När myndigheter/organisationer kan se det gemensamma målet i att bistå personer till integration. Problemorienterat och lösningsfokuserat arbete för den enskildes bästa. Inflytande för den enskilde.	Låsningar i egna regelverk samt revirtänkande. Förlust av helhetssyn på människors situation. Olika uppfattningar om insatser och betalningsansvar.
Staffanstorps	Använda redan utarbetade samverkans- och kontaktkanaler inom kommun samt med det lokala näringslivet och den idéburna sektorn.	Inget svar
Trelleborg	Just nu har de flesta behov av att samverka kring målgruppen vilket gör det lättare, alla ser ett behov.	Tröghet i beslutsprocesser, lagstiftning som krockar, personal som är svår att nå/otillgänglig.
Burlöv, Vellinge	För tidigt att säga, vill utvärdera först	